

lingarnas gudstjänstliv far sannerligen icke väl av slik reformatorisk nit-
älskan.

7. Det må till sist få framhävas att det knappast är någon tvekan om att det ojämförliga flertalet av den svenska kyrkans prästerskap icke står bakom detta förslag. Det skall också betygas, såsom en erfarenhet undertecknad gjort vid liturgiska kurser i olika trakter av landet och även eljest, att det svenska prästerskapet i gemen icke håller sin högmässogudstjänsts formulär för en tryckande prästerlig tvångströja. Däremot kan jag betyga att ett stigande antal av gamla och unga präster, och likaledes av lekmän hålla mässordningen för en helig skrud som de akta så dyrbar, att de icke vilja se den utlämnad i ovarsamma händer. Men de räkna för en glädje och en stor förmån att få bruka den. Kyrkans av de gångna generationernas böner helgade ordningar, är oss dyrbara och kära: Ty i dem hava vi mött den Ande som betygat sig vara Guds och Jesu Kristi Ande, de äro oss vittnesbörd om Frälsaren och vi hava erfarit att dessa former ännu äro tjänliga käril även för vår tillbedjan inför den Högste. För oss reser sig såsom det stora nutidsbehovet: uppfyllelse av den Ande, som skapat dessa former, och som ännu gör dem levande.

Arthur Adell.

Kyrkoåret.

Kyrkoåret är den ordnade följdén av kyrkliga fester under loppet av ett solår. Det är icke uppkommet genom någon konstruktion. Ingen människa kan berömma sig av att vara dess skapare eller upphovsman. Det är Kyrkans genom Andens ledning under århundraden vunna medvetande om sina frälsningsskatters rikedom och mångfald, som inom ramen av det heliga året är samlat.

Det är icke blott på Jesu jordeliv, som Kristi Kyrka bygger. Hade Hans gemenskap med lärjungarna upphört på Golgata, hade aldrig någon Kyrka blivit till. Utan det är den uppståndne och levande Frälsaren Jesus Kristus, som är Kyrkans hörnsten. Det är såsom *levande* och alltfört verksam, som Han kan vara den *levande* grunden. Detta Kyrkans hyllande av Kristus såsom sin levande grund är så märkvärdigt, att Paulus kan säga: "Ingen kan säga: Jesus är Herre annat än i den Helige Ande". (1 Kor. 12: 3). Det är icke den jordiske Jesus utan den himmelske Kristus, som vi i vår gudstjänst hylla.

I Kristi rike är all frälsningens fullhet till finnandes. Det är därför helt naturligt att vi, om vi vilja finna kyrkoårets grundtanke icke få tänka på

Jesu jordeliv och mena, att kyrkoåret vill ge en åskådlig och trogen bild av detta. Utan vi måste gå till den himlafarne Frälsaren. Hans rikets utveckling och fullbordan är det, som kyrkoåret vill ställa fram för oss. Vi skulle kunna sammanfatta det viktigaste, som kyrkoåret har att säga oss om detta, Jesu Kristi rike i följande fyra korta punkter:

- 1) Gudsrikets yttersta grund och orsak: Gud Faderns kärlek (julen).
- 2) Villkoret för dess förverkligande: Sonens lydnad (påskan).
- 3) Dess utvärtes gestalt, Kyrkan, och dess inre utveckling i människornas hjärtan (pingst — trefaldighetstiden).
- 4) Om dess fullbordan på den yttersta dagen, då nådens rike skall förvandlas i härlighetens eviga rike (kyrkoårets slut).

Över kyrkoåret i dess helhet kunna vi knappast sätta någon bättre överskrift än orden i Sv. ps. 53: 7:

”Kristi rike varar
Och sig alltmer förklarar”.

Vid sidan av denna kyrkoårets huvudtanke kunna vi dock i dess utformning finna även en annan ledande tanke: Jesu jordeliv. I möjligaste mån har Kyrkan tydligen försökt att göra också denna synpunkt rättvisa. Vi återfinna därför i kyrkoårets förra del åtminstone huvuddragen av vår Frälsares jordiska levnad. Men då detta endast är en bisak, kan det tydligen ej bli fråga om någon fullständig, i rätt ordning utförd bild av vår Frälsares jordeliv.

Tänka vi på gudstjänstlivets höjdpunkt: den Heliga Nattvarden, framträder med särskild tydlighet det berättigade i att tanken på den himmelske Kristus får behärska kyrkorådet. ”Gören det till min åminnelse” — det ordet är icke blott Nattvardens instiftelseord. Med den uppmaningen har vår Frälsare ock instiftat Kyrkoåret. Men vem är det, som vi skola minnas? Honom, som visserligen led och dog men som nu *lever* och *regerar* i evighet. Det är Han, som är med de sina alla dagar intill världens ände, som är föremålet för vårt tack och lov.

Det är den uppståndne och himlafarne Frälsaren, som Kyrkan i Nattvarden firar. I Apg. 2: 46 läsa vi följande skildring av gudstjänstfirandet inom den allra första församlingen, omedelbart efter Andens utgjutande: ”Och ständigt, var dag, voro de endräktigt tillsammans i helgedomen, och hemma i husen bröto de bröd och åto med fröjd och i hjärtans enfald, och lovade Gud”. Med brödsbrytandet åsyftas tydligen den H. Nattvardens firande, som sålunda förekom dagligen. Emellertid är det naturligt, att den veckodag, då Frälsaren uppstått från de döda, skulle bli särskilt dyrbar för hans församling, och att nattvardsfirandet den dagen skulle gestalta sig högtidligare än eljest. Så uppkom redan i den äldsta

kyrkan bruket att i stället för den judiska sabbaten fira söndagen som den heliga dagen, Herrens dag, vilodagen. Vi finna namnet "Herrens dag" t. o. m. redan i det Nya Testamentet (Joh. Upp. 1: 10). Varje söndag blev, kunde vi säga, en påsk, då minnet av vad som tilldragit sig den underbara påskmorgonen begicks under särskilt högtidliga former.

Nära till hands låg det givetvis ock att fira årsdagen eller årssöndagen av uppståndelsen med särskild glädje och fröjd. Därmed är stommen färdig till ett verkligt kyrkoår.

Kring påsken bilda sig snart nya fester eller kyrkliga tider. Redan i andra århundradet är det bruket bestyrkt, att man fastade någon tid såsom beredelse till påsken. Från mitten av tredje århundradet blir det allt mer och mer vanligt att utsträcka denna fastetid till 40 dagar i anslutning till Jesu fasta i öknen. Palmsöndag firas i Österlandet redan på 300-talet, i Västerlandet är den känd under detta namn sedan slutet av 600-talet. Från 400-talet omtalas Skärtorsdagen såsom högtidsdag. Långfredagens högtidlighållande kan spåras ända in i andra århundradet.

Liksom tiden före påsk var en faste- och bottid, så var tiden efter påsk en glädjens och jublets tid, då minnet av den Uppståndnes uppenbarelser fyllde allas hjärtan. På 300-talet är firandet av Kristi Himmelsfärdsdag betygat. Pingstdagen omtalas såsom högtidsdag uttryckligen först av Origenes (200-talet).

Innan denna påskkrets av kyrkliga fester fått sin avslutande utgestaltning, hade en annan festlig medelpunkt i Kyrkans år bildats: julfesten till minne av vår Frälsares människoblivande. Julfestens uppkomst är höljd i dunkel. Första gången vi höra den omtalas är sannolikt år 354 (möjligen 335). Kring julen bildar sig nu en andra festkrets, med advent såsom förberedelsetid (liksom fastan till påsken) och epifanias- eller trettondedagstiden såsom avslutning.

Så föreligger redan under Kyrkans gamla tid kyrkoårets grundstomme i allt väsentligt fullt utbildad. För senare tider har endast återstått att genom ett ytterligare infogande av nya fester göra bilden av Kristi härlighet ännu fylligare.

Även Sverige fick jämte Kyrkans övriga rikedomar också mottaga hennes heliga år. Vårt land har i alla tider visat sig högt värdera denna gåva. Under det att somliga andra evangeliska samfund föraktat den och därmed gått miste om dess rika välsignelse och hemfallit åt den största godtycklighet på detta område, har den Svenska kyrkan alltid omsorgsfullt bevarat den. Vid reformationens genomförande rubbades i intet väsentligt det gamla kyrkoåret. Den viktigaste förändringen, som skedde därmed, var att de flesta helgonfester, varav Kyrkan under tidernas lopp fått en utomordentligt stor mängd, strökos såsom oevangeliska. Seder-

mera har (särskilt år 1772) ytterligare en del helgedagar borttagits (t. ex. 3:e och 4:e dag jul, påsk och pingst samt apostladagarne). De enda nybildningar, som Kyrkan i Sverige har att uppvisa efter reformationen äro de årligen firade bönedagarne.

*

*

*

Efter denna korta översikt av kyrkoårets grundtankar och dess historiska utveckling övergå vi nu till en mera detaljerad skärskådning av det samma sådant det föreligger inom den Svenska kyrkan.

Vi räkna (såsom allmänt i nyare tid varit brukligt) kyrkoårets begynnelse från 1:a i Advent. Denna söndag är alltså Kyrkans nyårsdag. Vad har då den dagen att förkunna för oss?

Innan vi svara på den frågan, må den allmänna anmärkningen förutskickas att, när vi vilja undersöka en dags ställning i kyrkoåret, är det alltid till dagens *evangelium* som vi hava att vända oss. Detta är av lätt insedda skäl dagens huvudtext, som sätter sin prägel på dagen i dess helhet, något som numera mycket klart och tydligt kommer till synes i de överskrifter som insatts i den nya evangelieboken.

Det är alltså till evangeliet på 1:a i Advent som vi hava att vända oss. Varom handlar då detta? Om Jesu högtidliga intåg i Jerusalem till fullbordan av profetian; Se, din Konung kommer till dig; i sanning — om vi letade med ljus och lykta, skulle vi likväl icke kunna finna en mera passande text för Kyrkans nyårsdag. Ännu ett nytt nådens år från Herren, ännu ett år kommer Frälsaren till sitt folk i nåd, förkunnar den.

Den romerska kyrkan har här en annan text, nämligen den som vi hava på 2:dra Advent. Den enklaste eftertanke säger emellertid genast, att den tradition, som den Svenska kyrkan här följt, är vida att föredraga. En skönare portal till den heliga tempelbyggnad, som Kyrkans år bildar, än vår nuvarande 1:a i Advent kunna vi icke tänka oss. I sin mån betecknande härför är ock det stora intresse, med vilket snart sagt över allt i vårt land den dagen omfattas. Även i de okyrkligaste bygder kan man i kyrkan se, att det är 1:a söndagen i Advent.

Men Herren Kristus skall icke alltid komma såsom Frälsaren. En gång skall han ock komma såsom domaren för att ställa människorna till ansvar för huru de brukat nådedagarne här på jorden. Denna Herrens andra tillkommelse påminnas vi om på 2:dra i Advent med dess evangelium om tecknen till Herrens ankomst ("Väntan på Herrens dag").

I de båda första adventsöndagarne ställas vi alltså inför den himmelske Kristus och hans ankomst i nåd och till dom. De båda senare adventsöndagarne åter äro avsedda att vara en mera direkt förberedelse till betraktandet av Herrens i julen firade mandomsanammelse. 3:dje i Advent är

ägnat åt Johannes Döparens tvivlande fråga: Är du den som skulle komma? Den 4:de söndagen åter ställer fram för oss Johannes' klara och tydliga vittnesbörd om Honom, vars skorem han icke var värdig att upplösa. Dessa båda söndagar ge oss alltså tillsammans en bild av huru människohjärtat fortskrider från tvivel till tro. Och i tron kan människan lyssna till Pauli maning: Herren är nära: glädjen eder i Herren alltid.

Adventstiden har av ålder varit en fastetid, så att de kyrkliga restriktioner som gällt för fastan varit utsträckta till att gälla även adventstiden. Onekligen ligger häri en djup tanke, väl värd att bevaras. Vid utpräglingen av de-tempore-principen gör den ock god tjänst, varom mera längre fram. Här må blott påpekas att om vi i anslutning till gammal tradition låta en del vid fastan tillämpade bruk utsträckas också till adventstiden, så torde vi likväl på *en* punkt böra frångå traditionen, nämligen beträffande 1:a i Advent. Denna söndag har inom vår kyrka fått en festkaraktär, som det icke finnes någon anledning att söka beröva den. Den dagen torde därför böra jämsställas med de stora högtidsdagarne, under det att de senare adventsöndagarne lämpligen jämsställas med söndagarne i Fastan. (Dock med modifikation för den fjärde för den händelse denna söndag skulle komma att infalla på julaftonen.)

I *julen* möta vi den första av den kristna Kyrkans trenne huvudfester. Dess tanke kan icke bättre återgivas än med det gamla julinvitatoriets ord: Christus natus est nobis: venite adoremus (Kristus är oss född: kommen, låtom oss tillbedja). Vi behöva icke dröja vidare vid själva juldagen.

Redan på 300-talet (Gregorius av Nyssa, död o. 394) är i Orienten bruket betygat att annandag jul fira Stefanus', den förste martyrens minne. Sambandet mellan de båda juldagarne, som vid första ögonkastet kan synas ganska löst, får en utomordentlig belysning i en gammal antifon, som tillhörde matutinen den dagen: Hesterna die Dominus natus est in terris: ut hodie Stephanus nasceretur in celis. (I går föddes Herren på jorden, för att Stefanus i dag måtte födas i himmelen). De gamla kristna voro djärvare, när det gällde att ge levande uttryck åt sin tro, än vad vi äro: de sågo därför i martyrernas dödsdagar deras verkliga födelse-dagar (till det *eviga* livet).

Söndagen näst efter jul är ägnad åt Jesu barndom och den förste januari, juldagens oktav, åt Jesu omskärelse och namngivning. Sedan senare delen av 1500-talet är det emellertid allmänt brukligt att räkna det borgerliga årets begynnelse från den 1 januari. De båda tankekretsar, som sålunda mötas i vår nyårsdag låta sig dock väl förenas. Sambandet torde kunna uttryckas så: Jesu namn är det tecken i vilket vi måste gå det nya året till mötes för att det skall bliva oss ett *gott* nytt år. De gamla texterna togo likväl självklart ingen hänsyn till nyårstanken. I vår nuva-

rande exangeliebok har man därför infört en ny, valfri episteltext, syftande på dagens karaktär av nyårsdag. I de båda nya högmässotexterna (särskilt den andra) har ock hänsyn härtill tagits.

Epifaniasfesten är ägnad åt minnet av huru de första hedningarne skådade Herrens härlighet och hyllade världens Frälsare. Ursprungligen firades denna fest såsom Jesu dopfest. Såsom sådan är den påvisad bland gnostikerna redan i slutet av andra århundradet. Även firades den som Jesu födelsefest. Doptanken kommer fram även i vårt kyrkoår. Söndagen närmast före Epifanias, d. v. s. söndagen näst efter nyår, behandlar just Jesu dop.

Namnet *Epifanias* betyder uppenbarelse och söndagarne efter Epifanias uppenbara också genom sina texter Herrens härlighet. Den första söndagen — Jesus vid tolv års ålder i templet — visar oss honom redan såsom barn såsom den som ville vara i den himmelske Fadrens boningar. Den andra söndagen — bröllopet i Kana — meddelar oss "det första tecknet som Jesus gjorde. Han uppenbarade så sin härlighet och hans lärjungar trodde på honom". Gärna må vi behandla den söndagen såsom hemmets söndag. I den tredje söndagen efter Epifanias uppenbarar Jesus sin makt vid sjukbädden, i det han där genom sin hjälp förmår att skapa tro. I den fjärde söndagen — Jesus stillar stormen — kommer hans makt att hjälpa i fara och övergivenhet till synes. I den femte — ogräset och vetet — visas hans makt att samla och behålla de sina.

De följande söndagarne bilda en övergångstid till fastan. Vad namnen Septuagesima och Sexagesima beträffar, äro de förkortningar av *Dominica in Septuagesima* (*Sexagesima*) alltså — söndagen inom de sjuttio (*sextio*) dagarne före påsk. Vår Fastlagssöndag kallades ock i anslutning härtill fordom *Dominica in Quinquagesima* och 1:a i Fastan *Dominica in Quadragesima*.

Med Septuagesima räknades fordom kyrkoårets begynnelse, vilket kommer till synes i evangeliet: kallelsen till Guds rike, framställd genom liknelsen om arbetarne i vingården. Till tanken i denna perikop fogar sig ju synnerligen väl den följande dagens evangelium: liknelsen om fyra-handa sädesåker.

De medeltida liturgikerna (t. ex. Amalarius) sågo i de sjuttio dagarne före påsk en bild av den sjuttioåriga babyloniska fångenskapen, straffet för Israels synd. Liksom de landsflyktiga judarne hängde upp sina harpor i pilträden i Babel och läto sina sånger tiga (Ps. 137), så underlät man inom den kristna kyrkan att under tiden Septuagesima—Påsk sjunga *Gloria, Te Deum, Alleluia*.

Den egentliga fastans begynnelse räknades från Askonsdagen. För oss är ju namnet fastan blott ett tomt namn och vi ersätta det ofta med

passionstiden, vars början vi räkna med den s. k. Fastlagssöndagen. Namnet passionstiden ger från vår synpunkt sett onekligen bättre uttryck åt vad vi inlägga i denna tid.

Fastlagssöndagens texter äro obestriddigen synnerligen väl valda såsom en inledning till passionstiden. Episteln om kärleken kunde väl icke passa bättre någon annan söndag och evangeliet med temat: *Se, vi gå nu upp till Jerusalem* är ju som en överskrift över den följande lidandestiden.

För att förstå de följande söndagarnes texter må vi komma ihåg, att fastetiden icke blott hade betydelse som en botens tid utan ock såsom en katekumenernas särskilda förberedelse för det heliga dopet, som meddelades dem under påsken. Till dopförberedelserna hörde ock en rad exorcismer, genom vilka de onda andar som förmenades bo i de odöpta, skulle utdrivas. Häri få vi söka den viktigaste förklaringsgrunden till att dessa söndagarnes evangelier, med ett undantag till vilket vi strax återkomma, innehålla berättelser, där utdrivandet av onda andar e. d. spelar en stor roll.

För att bättre tjäna passionstanken ha emellertid de tre sista av dessa söndagarne i sen tid (1904) fått valfria texter ur passionshistorien att användas som predikotexter. Som altartexter skola dock alltfort de av äldre nyttjade evangelierna användas.

Fjärde söndagen i Fastan — Midfastosöndagen — bildar ett undantag från de övriga. På denna — efter sin gamla introitus kallad *Laetare* — fick kyrkans glädje över den nya skara barn, som snart genom dopet skulle upptagas i hennes sköte, bryta fram. Man bröt därför fastan, vilket kommer till synes i dagens evangelium (bespisandet av 5,000 män). I Rom firades denna dagens mässa i Helga Korskyrkan, vilken var avsedd att vara en ersättning för den motsvarande kyrkan i Jerusalem. Härav vinner valet av epistel (om det Jerusalem som är därovan) sin förklaring.

Med Palmsöndagen föras vi in i den *stilla veckan* eller *dymmelveckan*, som redan i forntiden kallades den *stora veckan* och utmärkes genom en särskilt vidlyftigt utbildad liturgi.

Palmsöndagen har sitt namn efter den redan på 300-talet i Jerusalem betygade palmprocession, som då företogs och ännu förekommer inom den romerska kyrkan.

Av dymmelveckans rika liturgi ha vi praktiskt taget intet kvar mera än Långfredagens högmässa och aftonsång. I somliga stadskyrkor hållas kanske den veckan varje dag passionspredikningar. Stundom har man ock infört bruket att fira den Heliga Nattvarden på Skärtorsdagens eftermiddag. Onekligen är det ett bevis på inre fattigdom att man icke finner sig böra tillbringa litet mera tid än eljest i kyrkan den veckan under betraktande av Frälsarens lidande.

Om tiden Påsk—Pingst behöver ej mycket sägas. Dess ställning i kyrkoåret är tillräckligt klar ändå. Blott det må påpekas att denna tid alltsedan urkristendomens dagar betraktas såsom en glädje- och fröjdetid. I den gamla kyrkan bad man under denna tid stående, under det att man annars förrättade bönen knäböjande. Man fastade ej heller vissa dagar såsom under det övriga året. Och i liturgien klingade ideligen Alleluia-ropen.

De första söndagarne efter påsk visa genom sina texter sin direkta samhörighet med påsken. Från och med den fjärde söndagen träder tanken på den Helige Ande alltmera i förgrunden och dessa sista söndagar efter påsk tjäna på så sätt som en naturlig övergång till Pingsten.

Med Pingsten föras vi in i den tredje avdelningen i vårt kyrkoår, som är ägnad åt Gudsrikets utvärtas gestalt, kyrkan, och dess inre utveckling i människohjärtana under Andens ledning i helgelsen.

Pingstdagen fira ju vi evangeliska kristna som Kyrkans födelsedag. Annandag pingst har i vår Evangeliebok fått den synnerligen träffande överskriften: Andens väg genom världen.

Med Kristi mandomsanammelse, hans liv, lidande, död, uppståndelse och himmelfärd samt den Helige Andes sändande och Kyrkans upprättande är Guds frälsningsverk för oss genomgånet. Under de följande söndagarne skall nu hans verk genom Anden i oss åskådliggöras. Men innan Kyrkan övergår till att betrakta detta, samlar hon likasom i *en* blick hela Guds frälsningsråd och hon kallar med rätta den dagen, då detta sker, för Heliga Trefaldighets dag. Hon stannar den dagen inför hela djupet av rikedom och vishet och kunskap hos Gud (episteln). Onekligen synes rubriken i Evangelieboken den dagen ganska fattig: Andens nya liv. Denna rubrik pekar visserligen framåt mot det senare halvåret (Kristus i oss), men nog hade man gärna velat se en rubrik som ock i sig samlat det förra halvårets grundtanke (Kristus för oss) och så, pekande på en gång bakåt och framåt, i sig samlat hela kyrkoårets rika innehåll.

Trefaldighetstidens söndagar skildra olika sidor av det kristna tros-livet. Att försöka bland dem konstruera fram någon strängt logisk ordningsföljd torde vara ett hopplöst försök. De skola skildra livet och påminna också på det sättet om det levande livet, att de icke kunna ordnas efter linjal.

Under de sista söndagarne efter Trefaldighet påminnas vi alltmer om de yttersta tingen och föras därmed in i kyrkoårets sista fas, i vilket uttryck gives åt Gudsrikets fullbordan på den yttersta dagen, då nådens rike skall förvandlas i härlighetens eviga rike. Framför allt genom

Domsöndagen föras vi in i denna tankekrets, genom vilken kyrkoårets festcykel fullbordas.

Härmed är vår vandring genom kyrkoåret i egentligaste mening fullbordad. Ännu återstår dock att erinra om de fem mindre högtidsdagarna, som utgöra en obetydlig kvarleva av det rika medeltida helgonåret samt om de fyra årliga böndagarna. Här är dock icke tillfälle att mera än påminna om dessa dagars existens.

Vad kunna vi nu göra för att understryka denna kyrkoårets rikedom i gudstjänsten? De flesta mena nog — så ser det åtminstone ut — att det inte är så mycket. Men se vi närmare efter skola vi förvisso finna, att det trots allt icke är så litet. Vi ha möjligheter att utprägla kyrkoåret (de-tempore-principen) både när det gäller ordet, musiken och de yttre ceremonierna.

Till att börja med göra vi ett försök att med användande av både äldre och nyare tradition åstadkomma en någorlunda tillfredsställande gruppering av det rika och tämligen svårhandterliga stoffet. (Jfr denna tidskrift 1928, sid. 85). Ett sextiotal sön- och helgdagar blir för mycket att överskåda. Vi försöka därför att passa in dessa sextio dagar i olika klasser.

Det torde gå ganska bra att sammanföra kyrkoårets sön- och helgdagar i fyra klasser, vilkas dagar sinsemellan visserligen icke bliva fullt likvärdiga men dock s. a. s. komma att äga ungefär samma kyrkliga färg.

Till den första klassen — som vi kunna kalla *de stora högtidsdagarna* — hänföra vi då de dagar, som enligt vår gällande Handbok ha Laudamus och särskild högtidsbön, sålunda 1:a i Advent, Juldagen, Nyårsdagen, Trettondedagen, Påskdagen, Himmelsfärdsdagen, Hel. Trefaldighets dag samt de tre senare Böndagarna. De ha redan genom Handbokens anvisningar ställts i en klass för sig. Naturligtvis förekommer även inom denna grupp en viss rangskillnad. Så betrakta vi givetvis Juldagen som en förnämligare högtidsdag än Reformationsdagen. Men i stort sett bilda de genom sin karaktär av stora kristna glädjedagar en enhetlig grupp.

Den andra klassen beteckna vi som de *mindre helgdagarna*, som sålunda stå över de vanliga söndagarna men icke nå upp till samma höjd som de stora högtidsdagarna. Hit räkna vi Annandag Jul, Påsk och Pingst, de fem helgdagarna ur det medeltida helgonåret (Kyndelsmässodagen, Marie Bebådelsedag, den Hel. Johannes Döparens dag, Mikaelidagen och Allhelgonadagen), vidare Kristi förklaringsdag samt de sex söndagarna mellan Påsk och Pingst. Varföre vi räkna dessa senare söndagarna hit framgår av det nyss sagda, att tiden Påsk—Pingst av ålder haft en festligare karaktär än det övriga kyrkoåret.

Till den tredje klassen räkna vi de gamla fastetiderna — *advent* och

fastan. Vi borträkna emellertid av skäl som torde hava framgått av det föregående den första Adventssöndagen. Däremot tillfoga vi i stället Domsöndagen. Samtliga här medräknade söndagar ha s. a. s. en mera allvarsam karaktär än de övriga.

Den fjärde och sista klassen omfattar kyrkoårets *vanliga söndagar*, sålunda alla som icke av någon anledning blivit räknade till någon av de övriga klasserna.

Med denna klassificering i tankarne torde vi åtminstone på en del punkter lättare komma tillrätta med frågan om vad vi kunna göra för kyrkoårets utprägling i gudstjänsten.

Låt oss då först tänka på ordets område. Här har givetvis prästen tillfälle att i predikan och skriftetal kraftigt understryka kyrkoårets olika skeden. Genom ett omsorgsfullt psalmval kan vidare kyrkoårets tankar på ett utomordentligt sätt förhjälpas till sin rätt. Men då skall man heller icke se påskpsalmer på nummertavlan under fastan eller pingstpsalmer under Epifaniatiden o. d., som inte är så sällsynt. Önskvärt vore (såsom ofta framhållits i denna tidskrift) att introitus och gradualpsalmer fastställdes, så att varje söndag hade sin särskilda och karakteristiska introitus- och gradualpsalm lika väl som sin epistel och sitt evangelium. Fördelarne i liturgiskt hänseende härav äro uppenbara: därmed skulle på dessa punkter en gräns sättas för det prästerliga godtycket, och kyrkoåret skulle på ett helt annat sätt bli insjunget i församlingens medvetande. De praktiska fördelarne för organist och kör och skolor äro icke mindre tydliga. Man visste i god tid vad som skulle sjungas och kunde både på ena och andra sättet bereda sig.

På musikens område ha vi till att börja med möjligheten att under olika tider av kyrkoåret använda olika serier i mässmusiken. Missalet är ju ock uppställt så och materialet uppdelat på fyra serier, ehuru indelningen är något annorlunda än den här föreslagna. Den förmodan må dock tillåtas, att växlingen i den form som här blivit angiven komme att föredragas av den som gjort sig mödan att pröva båda.

Vidare finnes möjligheten (och vi kunde väl säga *skyldigheten*) att välja hymn före predikan efter kyrkoåret. Så kan man ge preludier och postludier olika festlig karaktär under olika dagar. Och sist men inte minst: orgelns registrering bör skötas efter kyrkoåret. Under advent och fastan bör orgeln vara ytterst dämpad. Det gäller t. o. m. sådana moment som *Allena Gud* och *Benedicamus*. Under de vanliga söndagarne torde man lämpligen böra nöja sig med ett måttligt antal klanger, som äro så pass diskreta, att de icke på något sätt väcka uppmärksamhet. Endast på högtidsdagarne bör en festligare registrering få förekomma. (Vi hänvisa till

Runbäck, Orgelns användning vid gudstjänsten, denna tidskrift 1928, ss. 91 ff.)

Icke blott örat utan även ögat torde kunna beredas en viss omväxling. Vi påminna då först om den rika nyansering som bruket av olika liturgiska färger kan ge åt kyrkoåret. (För detaljerna hänvisa vi till denna tidskrift årg. 1928, ss. 118 ff.) Vidare torde man genom användande av olika antal ljus på altaret under olika tider kunna åstadkomma en ej föraktlig omväxling. Slutligen må ock blomstersmyckningen på altaret, som aldrig får vara överflödande, dock i någon mån få visa dagens mer eller mindre festliga karaktär.

Knut Peters.

Fjärde Allmänna Organist- och Kantorsmötet.

Som förut meddelats kommer Sveriges Allmänna Organist- och Kantorsförenings fjärde allmänna möte att äga rum i Stockholm *den 21—23 augusti.*

Mötet öppnas torsdagen den 21 augusti kl. 10 f. m. med en högtidlig matutingudstjänst i Storkyrkan, varvid hovpredikanten, teol. dr. J. Källander predikar och past. G. Grefberg tjänstgör som liturg. Storkyrkokören under ledning av dir. Sven Lizell o. organisten dir. D. Wikander medverka. Förhandlingarna taga härafter sin början i Musikaliska Akademiens stora sal. Bland överläggningsämnena märkas Kantorsfrågan (inledare: K. Nyström, Kungs-Barkarö), De mindervärdiga melodierna i Nya psalmer (inledare: Svante Sjöberg) och Församlingssången (inledare: John Nordquist, Sunne, och kyrkoh. Martin Allard, Örtomta). På kvällen anordnas motett-afton i Oscarskyrkan, varvid dess kyrkokör under ledning av dir. C. O. Othzén utför körverk av Palestrina, Reger, Andreas Hallén, Ivar Widéen, Harald Fryklöf, m. fl. och dir. Patrik Vretblad spelar kompositioner av Frescobaldi, Josef Suk, Reger och Vretblad.

Andra dagen börjar med liturgisk morgonbön i S:t Jakobs kyrka, varefter dir. Waldemar Åhlén spelar orgelkompositioner av Sweelinck, Scheidemann, Weckmann, Buxtehude och J. S. Bach, av den senare tre orgelkoraler och Passacaglia i c moll. Efter förhandlingarna ger professor Otto Olsson en orgelkonsert i Gustaf Vasa kyrka. Programmet här upp-tager kompositioner av Buxtehude, J. S. Bach: Två orgelkoraler, Charles V. Alkan: 4 Preludier, op. 66, och Widor; ur Suite-Latine, op. 86. Senare på dagen äger en Bach-konsert rum i Engelbrektskyrkan, varvid två Bach-